

Jób panasza

^{3,1}Végre kinyitotta Jób a száját, és megátkozta születése napját. ^{3,2}Megszólalt Jób, és ezt mondta: ^{3,3}Vesszen el a nap, amelyen születtem, az éjszaka, mely tudta, hogy fiú fogant! ^{3,4}Legyen sötét az a nap, ne törődjék vele Isten odafönt, ne ragyogjon rajta napsugár! ^{3,5}Vegye birtokba sötétség, a halál árnyéka, lakozzék rajta felhő, nappal is sötétség tegye rémessé! ^{3,6}Azt az éjszakát vak sötétség ragadja el! Ne kerüljön az év napjai közé, ne számítsák bele a hónapok számába! ^{3,7}Legyen az az éjszaka meddő, ne legyen akkor ujjongás! ^{3,8}Rontsák meg, akik képesek megátkozni a nappalt, felingerelni a Leviátánt. ^{3,9}Sötétüljenek el annak alkonyatán a csillagok, hiába várjon világosságra, ne lássa meg a hajnal sugarait, ^{3,10}mert nem zárta be anyám méhének ajtaját, és nem rejtette el szemem elől a nyomorúságot! ^{3,11}Miért nem haltam meg, mikor megszülettem? Miért nem múltam ki, mikor anyám méhéből kijöttem? ^{3,12}Miért is vettek engem térdre, és emlíkre, hogy szopjak? ^{3,13}Akkor most feküdnék, és békén lennék. Akkor aludnék, és nyugalمام volna, ^{3,14}a föld királyaival és tanácsosaival, kik kőhalmokat építettek maguknak, ^{3,15}vagy a fejedelmekkel, akiknek aranyuk van, és ezüsttel töltötték meg házaikat. ^{3,16}Vagy miért nem lettem olyan, mint az elásott koraszülött, mint a világosságot nem látott csecsemők? ^{3,17}Ott megszűnik a bűnösök nyugtalansága, megnyugszanak, akiknek erejük ellankadt. ^{3,18}A foglyok ott mindnyájan nyugton vannak, nem hallják a hajcsárok hangját. ^{3,19}Egyforma ott a kicsiny és a nagy, és a rabszolga megszabadul urától. ^{3,20}Miért is ad világosságot a nyomorultnak, és életet a megkeseredett lelkűeknek, ^{3,21}akik várják a halált, de hiába, pedig jobban keresik, mint a rejtett kincset, ^{3,22}akik ujjongva örülnek, örvendeznek, ha megtalálták a sírt; ^{3,23}az útvesztőbe jutott embernek, akit Isten kerített be? ^{3,24}Mert mielőtt eszem, sóhajtozom, kitér belőlem az ordítás, mint a vízfolyás. ^{3,25}Mert amitől leginkább rettegetem, az jött rám, amitől remegtem, az ért utol

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jób 3. fejezet

„Végre” – írja az újfordítású Biblia, szó szerint: „mindezek után,” ez a szófordulat egy-egy elbeszélésen belül új fejezetet, új szakaszt nyit, itt is nyilvánvaló választóvonal a prózai bevezetés és a lírai párbeszéd között. (Pár példa a teljesség igénye nélkül: 1Móz 23,19; 25,26; 32,21; 41,31; 45,15.)

„Megátkozta születése napját” – jellemző itt a szófordulat. A „megátkoz”-nak fordított ige elsődleges jelentése inkább: „könnyűvé tesz, semminek titulál,” nagyjából a „tisztel, megbecsül” ellentéte. A kifejezés igencsak képszerű: nem rosszat mond rá, hanem könnyűnek, „semminek” mondja „az ő napját” (ezt fordítja az újfordítású „születése napját”-nak), de talán ez a kifejezés itt pars pro toto inkább az egész életére vonatkozik. A születés mégsem rossz szó – ez által lép az ember ebbe a hatalmi rendszerbe, Isten uralma alá, és a lét is ezzel kezdődik, ráadásul a következő versek képei is ehhez kapcsolódnak. Ráadásul, ahogy a magyarban a „világra jön” kifejezésben a „világ” nem helyet, hanem a fényt jelöli, és ez a fejezet további részében fontos lesz. A fejezet kulcsmotívuma ugyanis a sötétség, a sötétség utáni vágyakozás, azaz tulajdonképpen a nemlét utáni vágyakozás. Ez annyira hangsúlyos, hogy a 2,4 „legyen sötétség” kívánsága mintha egyenesen az 1Móz 1,3 „legyen világosság” parancsának megtagadása lenne. Jób nem a halált kívánja, hanem a nem-létet, nem a jelen végét, hanem a múlt és jelen meg-nem-történte lételét, mindezt ráadásul szinte kozmikus méretűre emelve (nemcsak a fény-világosság, hanem a csillagok és a naptári évbe számítás megtagadásának említésével, 2,6.9).

Megjegyzendő, hogy az 3,1–11 nagyon közeli rokonságot mutat a Jer 20,14–18-al, ahol a próféta szintén születése napjának semmissé lételetét kívánja. A két szöveg közötti összefüggésről sok különböző elképzelés született. A képek azonban, bár hasonlóak, nem azonosak (a jeremiási képek inkább a születést hírül adó személy ellen szólnak), a „bárcsak soha meg ne születtem volna” kívánság pedig lehetett már abban a korszakban is általános.

Jóbnak az 1–2. fejezetekkel kapcsolatos egyensúly-vesztését jól jelképezik a sötétséggel kapcsolatos metaforák, amelyek a káosz hangulatát idézik fel, egyrészt a teremtéstörténet képeinek használatával, másrészt a káoszmitoszok említésével. A 8. versben a „képesek megátkozni a nappalt, felingerelni a Leviátánt” valószínűleg emendálandó szöveg: a versben szereplő „nappal” csupán egy waw mater lectionisszal több, mint a „tenger” szó, márpedig a tenger és a tengeri szörny legyőzésének párhuzamba állítása sokkal valószínűbb, mint a nappalé és a Leviátáné. Ennek az ugariti szövegekből is ismerős mítosznak, a tengeri kígyó legyőzésének a nyomai máshol is megtalálhatók a Bibliában (legjellemzőbb a 74. zsoltár) – a bibliai kontextusból azonban nyilvánvaló, hogy Isten a tenger/Leviátán legyőzője, így valójában Jób Istent szeretné arra rávenni, hogy fordítsa vissza az időt: ha ő meghalt volna, bár sose került volna ebbe a világba, az anyaméh sötétjéből a Seol sötétjébe lépett volna egyenesen. Az Ószövetségben a holtak háza, a Seol általában negatív hely, ahol nincs istendicséret, és ahová a bűnösök kerülnek (Zsolt 9,18; 16,10; 30,4; 31,18;49,15 stb.) Jób könyvében belül azonban kifejezetten pozitív gondolatok kapcsolódnak hozzá: a fájdalommentessége (3,13), az egyenlősége (3,14.15.19), sőt, ahol a nyomorultak „ujjongva örülnek, örvendeznek, ha megtalálták a sírt” (3,22). Nagyon valószínű azonban, hogy Jób a holtak házában relatív értékéről beszél jelen helyzetéhez viszonyítva: a Seol ugyanis a semmi helye, de ez a semmi több mint a múlt és jelen fájdalma és a jövő üressége.

A 3,25-ben Jób végül megvallja, hogy legnagyobb félelme vált valóra sorsának jelen fordulatával. Mivel Jób nem fejt ki pontosan, mi ez, több válasz is lehetséges:

1. Az, hogy bár igaz emberként élt, Isten „szeszélyéből” úgy végezte, mint egy bűnös.
2. Lehetséges az is, hogy a veszteségtől félt, a kitaszíttóságtól, attól, hogy elveszíti a helyét az életben.
3. De az sem lehetetlen, hogy a szüntelen fájdalomban töltött élet a legnagyobb félelme.

Ezen kívül is létezhetnek magyarázatok Jób ki nem mondott félelmére, de az sem elképzelhetetlen, hogy több, az előbbieken felsorolt válasz kombinációja is elképzelhető.

Prédikációvázlat

A meg nem történtté létel

Az életben eljönnek néha azok a pillanatok, amikor az ember azt kívánja, bárcsak meg tudná változtatni a múltat, és meg nem történtté tenni egy-egy rossz döntést, kimondott szót, félreértett cselekedetet. Ezen kívül vannak olyan traumatikus események, amelyek bekövetkeztében az ember nem felelős, mégis szeretné eltörölni őket. Ezek a helyzetek azok, amikor az ember valóban a lehetetlent kívánja, olyasvalamit, amit még Isten sem tud megváltoztatni: a múlt tényeit. Vannak azonban módjai a kívánság teljesedésének, de ezek nem a könnyű csodák, hanem a nehéz küzdelmek kategóriájába tartoznak.

1. A lehetetlen kívánságok felismerése

Utólag sokkal könnyebb felismerni egy hibás döntést, rossz szót vagy tettet, mint az elkövetés pillanatában, még akkor is, ha esetleg már akkor látjuk, hogy helytelen, amit teszünk. A következmények szó szerinti belátása azonban mindig utólag adódik, a tévedés, döntés igazi súlya és kiterjedése csak utólag látható be és meg (és akkor sem tökéletesen). Lásd a patkoló kovács figyelmetlenségét, ahol a rosszul bevett szög az ország elvesztéséhez vezet (Egy szög miatt...). A múlt megváltozásának kívánása irreális (időparadoxon: ha Isten megváltoztatná a múltat, akkor már nem is a megváltoztatott múlt lenne a múlt, hanem az új verzió – időparadoxon), viszont egyfajta fantázia-menedékét kíván a „mi lett volna, ha” eseményekkel való eljátszódással. Ez pedig hosszú távon a múltba köt, és megbénít. Nagyon sokszor ugyanez utóbbi a helyzet egy-egy olyan traumatikus esemény után (különösen közeli hozzátartozó, barát halála után) – mint jelen esetben Jóbnál is.

2. Az igazi cél meghatározása

A lehetetlen kívánása helyett önvizsgálatra és őszinteségre van szükség: hol hibáztam, mit kellett volna másképp tennem – de még inkább: mit szeretnék valójában elérni (hogy olyan legyen a kapcsolatom egy bizonyos illetővel, mint azelőtt, hogy újra képes legyek szégyenkezés nélkül megjelenni egy közösségben – vagy éppen, hogy ne érezzem a fájdalmat, ha a szeretett személy elvesztésére gondolok, találjak más célt, értelmet az élettemnek a gyász után). Néha ezek a célok egyáltalán nem egyértelműek elsőre, mert az ember sokszor maga sem tudja, mit szeretne, csak azt, hogy mit nem. Jób a beszédének elején még itt tart: mi *ne* legyen (vagy mi lett volna jó, ha nem lett volna). A későbbi megszólalások alkalmával lesz egyre világosabb a számára, mi is a baja, és mit is akar valójában Istentől és a barátaitól.

3. A cél eléréséhez megteendő út

A legtöbb esetben ez a legnehezebb része a helyreállítás és helyreállítás munkájának. Hibák, bűnök esetén rengeteg alázatot, bocsánatkérést, bünbánatot és hasonló, „alantas” helyzeteket jelent. Veszteség esetén rengeteg újrászervezést, átrendezést, átértékelést, egy olyan új élet berendezését, amelyben az elveszített dolog vagy személy már nincs jelen. De a legfontosabb: mindkét helyzetben a múlt elsősorban lezárást igényel: annak felismerését, hogy ami volt, azon nem lehet változtatni, hogy a lehetetlen kívánságok még jobban elszigetelnek a közösségtől, mint maguk az események.

Mindezeket pedig akkor is nagyon fontos megtenni, ha a bajoknak még távolról sincs vége, ha a betegség és a fájdalom még jelen vannak, ahogy a bűnös sem várja, hogy majd ha büntetlen lesz, akkor visz áldozatot – hanem még akkor, amikor a bűn és a következményei (a héberben a bünt és a büntetést ugyanaz a szó jelöli!) jelen vannak az életben. Mert nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek. (Mt 9,12).